Ympäristöministeriö/Ympäristönsuojeluosasto/ilmastoyksikkö

Erityisasiantuntija

Ville Laasonen

Asia: KAA 2/2021 vp Laki aloite turpeen energiakäytön lopettamiseksi

Ympäristöministeriö kiittää tilaisuudesta lausua kansalaisaloitteesta: Laki aloite turpeen energiakäytön lopettamiseksi. Ympäristöministeriö esittää pyydettynä lausuntona seuraavaa.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan turpeen energiakäyttö tulee vähintään puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 8.4.2020 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, miten turpeen käyttö suuntautuu hallitulla tavalla polton sijasta korkeamman jalostusasteen innovatiivisiin tuotteisiin, kun turpeen energiakäyttö vähintään puolittuu vuoteen 2030 mennessä. Työryhmä pyrki selvittämään myös, miten muutos turpeen käytössä tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla.

Turpeen energiakäyttö Suomessa on ollut noin 15 TWh:n tasolla viime vuosina vaihdellen kuitenkin huomattavasti vuosittain. Sää- ja markkinaolosuhteet vaikuttavat merkittävästi siihen paljon turvetta saadaan vuodessa tuotettua. Suomessa turpeen tuotannosta on kuulunut Vapo-konsernille noin 65 %, energiayhtiöiden omistamille yhtiöille 10 – 15 % ja pienille ja keskisuurille itsenäisille turvetuottajille noin 10 %. Turvetyöryhmän ohjaaman ja AFRYn (2020) toteuttaman selvityksen mukaan nykyisillä päästöoikeuden hinnoilla energiaturpeen käyttö tulee vähenemään hyvin merkittävästi jo lähivuosina.

AFRYn selvityksen mukaan turpeen käyttö laskisi reilusti alle puoleen jo 34 euron päästöoikeuden hinnalla. Päästöoikeuden hinta oli 13.10.2022 EU:n jäsenmaiden yhteisellä huutokauppapaikalla 67 €/EUA. Korkealla päästöoikeuden hinnalla turpeen käyttö laskee nopeasti hyvin matalaksi, mutta pelkästään kilpailukykynäkökulmasta turpeen käyttö ei välttämättä täysin loppuisi. Turpeen käyttöä energiaksi ohjaa tällä hetkellä eniten päästöoikeuden hinta. Venäjän hyökkäys Ukrainaan voi tuoda muutoksia turpeen energiakäyttöön, mutta vaikutuksien suuruudesta on tällä hetkellä vielä epävarmuutta.

AFRYn selvityksen mukaan kohoava päästöoikeuden hinta kannustaa tekemään myös investointeja olemassa oleviin laitoksiin turpeen teknisestä minimimäärästä eroon pääsemiseksi. Investoinnit polttamiseen perustumattomiin tuotantomuotoihin tulevat kannattavammiksi, jos myös biomassan hinta nousee. Näiden toteutuminen ja potentiaali riippuu kuitenkin vahvasti paikallisista olosuhteista.

Ympäristöministeriön tietojen mukaan turvetuotannon tuotannossa olevien alueiden pinta-alat ovat vuonna 2021 laskeneet alle puoleen vuodesta 2018. Uutta pinta-alaa ei juurikaan enää kunnosteta turvetuotantoa varten. Uusia, lainvoimaisia lupia on saatu, mutta markkinatilanteen vuoksi alueita ei ole otettu käyttöön, vaan lupia on rauetettu. Edellä esitetyn perusteella ympäristöministeriö katsoo, että turpeen energiakäyttö on laskemassa nopeasti alaspäin ja olemassa olevat ohjauskeinot näyttävät riittävän hallituksen tavoitteen saavuttamiseen.

Ympäristöministeriö katsoo, että turpeen energiakäytöstä on syytä irtautua hallitusti, jotta jäljelle jäävien tuotantoalueiden jälkihoito saadaan hoidettua tarvittavalla tavalla. Jokaisella alueelle tulisi

tehdä tapauskohtainen suunnittelu, joka ohjaisi uutta käyttöä ilmaston ja ympäristön kannalta parhaaseen käyttötarkoitukseen.

Ympäristöministeriö katsoo myös, että tulevien toimien tulisi keskittyä markkinaehtoisen siirtymän hallintaan ja oikeudenmukaisuuteen. Ympäristöministeriö pitää hyvin tärkeänä, että ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen tapahtuu alueellisesti ja sosiaalisesti mahdollisimman oikeudenmukaisella tavalla. Esimerkiksi polttoon perustumattomat energiamuodot ja niiden tuomat uudet työllisyysmahdollisuudet, soiden ennallistaminen sekä kestävä jälkikäyttö ja kiertotalous ovat osa oikeudenmukaista siirtymää. Edellä mainittujen kaltaiset toimet voivat luoda alueellisesti kestäviä työpaikkoja, joissa voidaan hyödyntää alueiden vahvuuksia ja turvealan työntekijöiden osaamista sekä laitteistoa.

Erityisasiantuntija Ville Laasonen